

N:o 12.

Ank. till Riksd. Kansli den 4 April 1881, kl. 7 e. m.

Konstitutions-Utskottets Utlåtande, i anledning af motion om ändring af § 71 Riksdagsordningen.

Från Första Kammaren har Utskottet fått emottaga en af Herr *Hans Forssell* väckt motion, N:o 45, deri anföres, att den i 1866 års Riksdagsordning införda föreskrift om årliga val af samtliga fullmäktige i Riksdagens verk ej stode i något oupplösligt samband med stadgandet om årliga riksdagar och torde icke heller innebära någon väsentlig fördel vare sig för Riksdagen eller för de verk, hvilkas förvaltning åt desse fullmäktige anförtrordes. Tvärtom hade det visat sig, att en af de viktigaste anmärkningar, som rigtats mot Riksdagens förvaltning af Riksbank och Riksgäldskontor, heintats från den omständigheten, att samtliga fullmäktige i dessa verk kunde på en gång, hvarje år, ombytas, och att ett sådant ombyte kunde åstadkommas genom den förseglade sedelns utslag vid val, der politiska partistrider onekligen kunde öfva något inflytande. Riksdagen borde låta sig angeläget vara att undanrödja anledningar till den för dessa verks anseende menliga föreställningen, att deras styrelser saknade garantier för vederbörlig stadga och kontinuitet, och Riksdagen kunde så mycket lättare erbjuda sådan garanti, som den, för att vara förvissad om förvaltningens handhavande i öfverensstämmelse med sina önsknings, alldeles icke behöfde makten att årligen förändra hela styrelsens personal. Det vore för detta ändamål fullt tillräckligt, att Riksdagen hvarje år vore i tillfälle att ombyta en tredjedel af fullmäktige, då styrelsens stadga och kontinuitet åter bevarades derigenom,

att alltid två tredjedelar af fullmäktige kvarstannade, hvarjemte ordföranden, såsom representerande styrelsens enhet, torde böra utses åtminstone för två år.

På grund häraf föreslår motionären, att § 71 Riksdagsordningen måtte erhålla följande lydelse:

»Riksbanken och Riksgäldskontoret förvaltas af fullmäktige, till antalet sju i hvartdera verket; bland dem eger ordföranden afgörande röst, derest i frågor, som hos fullmäktige komma under omröstning, rösterna för två skiljaktiga meningar utfalla lika. Desse fullmäktige utses genom fyratioåtta valmän, af hvilka hvardera Kammaren inom sig utser tjugufyra. Desse valmän, hvilkas omröstningar och val ske med slutna sedlar, utse för hvartdera verket en ordförande för en tid af två år. Af öfrige fullmäktige i hvartdera verket skola hvarje år tvenne afgå, i den ordning Riksdagens valmän för hvarje gång bestämma, hvarefter val af tvenne fullmäktige företages. Afgående fullmäktig kan återväljas. Fullmäktige inom hvartdera verket utse sjelfve inom sig vice ordförande att föra ordet, när hinder för ordföranden inträffar».

Med anledning af ifrågavarande förslag tillåter sig Utskottet erinra, att vid såväl 1879 års som innevarande riksdag motionär inom Första Kammaren, i sammanhang med förslag om båda statsmakternas deltagande i styrelsen för Riksbanken, hemställt, bland annat, om sådan ändring af § 71 Riksdagsordningen, att fullmäktige i Riksbanken skulle utses för tre år, dock så, att hvardera Kammaren vid hvarje riksdag blott valde en fullmäktig, såvida ej ansvarsfrihet för föregående årets förvaltning blifvit fullmäktigt vägrad, i hvilket fall nytt val af samtliga fullmäktige skulle ske med bestämmande af den tid hvar och en af de valde skulle befattningen innehafva, så att en af dem hvarje år afginge. Uti sitt öfver berörda förslag vid 1879 års riksdag afgifna utlåtande, deri förslaget afstyrktes, anförde Utskottet i fråga om den utsträckta tiden för fullmäktiges uppdrag, att ehuru Utskottet erkände det önskvärda deri, att såvidt möjligt kontinuiteten inom bankstyrelsen kunde bibehållas, Utskottet likväl, enär erfarenheten gifvit vid handen, att Riksdagen genom upprepade omval visat sig till fullo uppskatta vigten häraf, ansåge någon förändring i berörda hänseende ej med nödvändighet påkallad. Utskottets utlåtande blef ock af båda Kamrarne bifallet; och har med hufvudsaklig anledning häraf Utskottet vid innevarande riksdag, på sätt af

dess utlåtande N:o 9 inhentas, likaledes afstyrkt bifall till berörda framställning, dervid framhållande, att då det svårigen kunde antagas, att meningarne i denna fråga inom Kamrarne skulle under den korta tid, som förflutit efter det densamma senast behandlades, undergått någon väsentligare förändring, Utskottet funnit sig sakna anledning att inlåta sig på något bedömande om riktigheten af de föreslagna grundlagsändringarne.

Men äfven oafsedt den omständighet, att enligt Utskottets åsigt hos Riksdagen icke lärers förefinnas någon benägenhet att vidtaga en grundlagsändring i den af motionären angifna riktning, har Utskottet funnit det föreliggande förslaget icke på ett tillfredsställande sätt lösa den uppgift, som dermed varit afsedd. Frånsedt den stridighet, som förefinnes emellan, å ena sidan, det ovilkorliga stadgandet, att, med undantag af den för en tid af två år valde ordföranden, »af öfrige fullmäktige i hvardera verket skola hvarje år tvenne afgå», och, å andra sidan, medgifvandet, att »afgående fullmäktig kan återväljas», låter det nemligen tänka sig, hvad af erfarenheten också genom de ifrågavarande valens utgång blifvit i allmänhet ådagalagdt, att valmännen äro benägne att bibehålla samtliga fullmäktige i deras förtroendeuppdrag, men detta oakadt skulle, enligt förslaget, tvenne fullmäktige uteslutas för att möjligen omedelbart derefter återväljas. Utskottet har icke heller förmått bilda sig någon tydlig föreställning om huru det i den näst sista punkten af den föreslagna lagtexten förekommande uttrycket, att tvenne fullmäktige skola hvarje år afgå, såsom orden lyda, »i den ordning Riksdagens valmän för hvarje gång bestämma» rätteligen bör förstås. Otvifvelaktigt synes det dock vara, att derest valmännen för att ställa sig en grundlagsföreskrift till efterrättelse måste vid hvarje valförrättning bestämma, att två af då varande fullmäktige skola afgå, detta för de sålunda till afgång utsedde fullmäktige skulle, särdeles om detta bestämmande vid ett följande valtillfälle träffade samma personer, innefatta en af valmännen under ofvan angifna förutsättning icke i verkligheten åsyftad anmärkning mot desse fullmäktige, hvars verkan likväl icke kunde alldeles undanröddas derigenom, att de blefve återvalde och sålunda komme i åtnjutande af ett förnyadt uttryck af valmännens förtroende. Lägges härtill, att, äfven om samtliga fullmäktige vägrades ansvarsfrihet för ett föregående års förvaltning, valmännen skulle till åtlydnad af en grundlagsföreskrift ändock sakna rättighet att utesluta dem alla eller flere än tvenne af dem, torde Utskottet i nu anmärkta omständigheter ega grundad anledning till den hemställan,

Konstitutions-Utskottets Utlåtande N:o 12.

att Herr Hans Forssells ifrågavarande motion icke måtte föranleda någon Riksdagens åtgärd.

Stockholm den 4 April 1881.

På Utskottets vägnar:

MAGNUS HALLENBORG.